

Kvalitetsredovisning 2016

för Hägersten-Liljeholmens kommunala förskolor

Kvalitetsredovisning Hägersten-Liljeholmens förskolor, år 2016

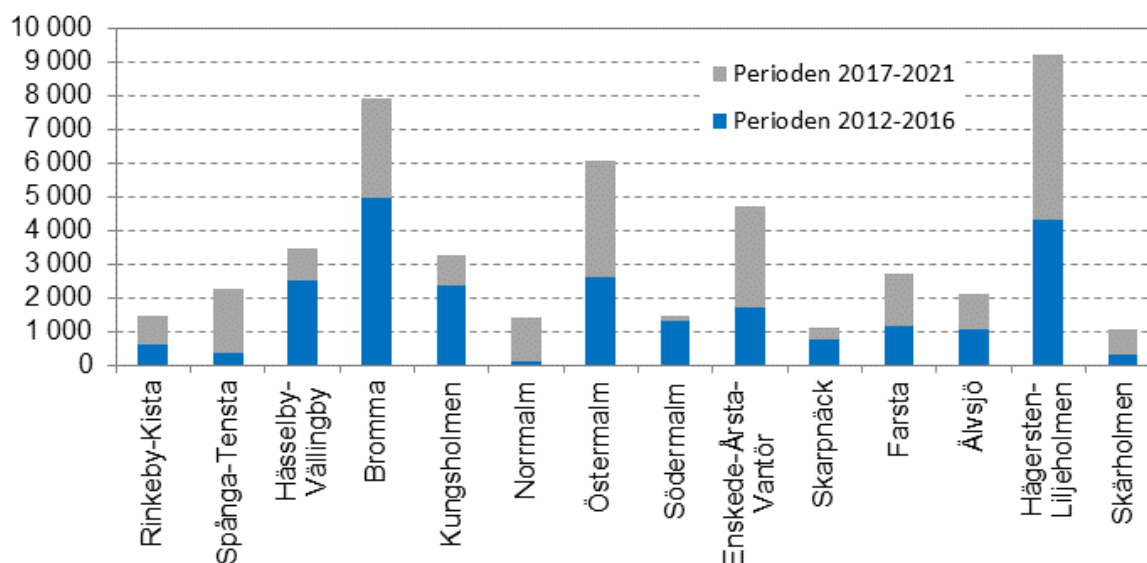
Strukturella förutsättningar och organisation

Områdets karaktär och befolkningsutveckling

Stadsdelsområdet Hägersten-Liljeholmen har varit en stadsdel sedan juli 2007. Det är ett av de områden i staden där det byggs mest nya bostäder och med detta följer en ökad efterfrågan av förskoleverksamhet. Stadsdelen har en blandad bebyggelse med gammalt och nytt, flerbostadshus, såväl hyresrätter som bostadsrätter och småhus. En omvandling av området pågår i många delar där såväl bebyggelse som befolkningsstruktur förändras. I många delar en är Hägersten-Liljeholmen representativ spegling av Stockholm som helhet. I några avseende sticker stadsdelen ut, ett exempel är inflyttningen av nya invånare och den ständigt ökande andelen små barn som behöver förskoleplats. Enligt stadens mätning 2015 går en hög andel av barnen går i förskola; 95 % av 2-åringarna och 97-98 % av 3-5 åringarna.

En stadsdel med stor inflyttning och stor efterfrågan på förskoleplatser

Diagrammet visar Inflyttningsklara lägenheter år 2012-2021 per stadsdelsområde

Uppdrag

Förskoleavdelningen ansvarar bland annat för drift, uppföljning och utveckling av de kommunala förskolorna i stadsdelen. Uppgiften är att bedriva en god förskoleverksamhet i enlighet med förskolans läroplan, ge stöd, service och beslutsunderlag till politiker, brukare, personal och allmänhet kring förskolefrågor. Avdelningen handlägger också förskolekö och placeringar till stadsdelens förskolor, såväl kommunala som till de privata som så önskar. I uppdraget ingår även att barnen i förskolan får pröva och ta del av olika former av kultur. Avdelningen har en rad samarbets- och samordningsuppdrag med andra förvaltningar, lärosäten och verksamheter.

Vision, värdegrund

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltning erbjuder förskolor med innehållsrik, trygg och säker verksamhet. Förskolorna har spännande miljöer som inbjuder till lusten att leka och lära i samspel med andra. Barnen känner sig trygga, sedda och bekräftade. Inget barn utsätts för kränkande behandling eller diskrimineras. Ledningen, administrationen och de pedagogiska verksamheternas arbete präglas av kvalitet, professionalism, respektfullt bemötande.

Antal förskolor, barn och personal

Antalet inskrivna barn i den kommunala förskoleverksamheten i stadsdelen uppgår vid årsskiftet 2016/17 till 4760. Antalet inskrivna barn i förskoleverksamheten har varierat kraftigt under året. Ett stort antal barn övergår till skolans verksamhet i augusti. Många nya småbarn börjar samtidigt men inte i samma utsträckning som antalet skolbarn slutar.

Barnantalet fylls därefter på under hela året och under april brukar man toppa inskrivningsantalet. Variationerna under året har varit mellan 5 040-4 712 barn.

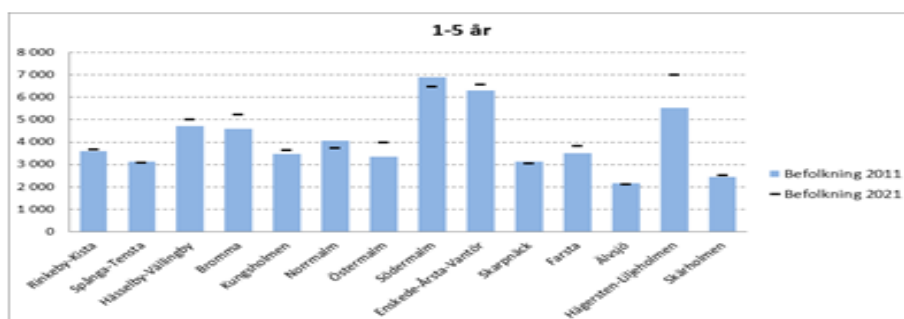
Sedan förra årsskiftet har barnantalet för första gången på många år minskat med 47 barn. Några privata förskolor har etablerat sig i stadsdelen och kan vara en del av förklaringen till att barnantalet minskat. Fem nya förskolor har tillkommit samtidigt som en har avvecklats och några har varit evakuerade under perioder på grund av planerat eller akut renoveringsbehov.

I stadsdelsförvaltningens regi finns 67 kommunala förskolor med ca 300 barngrupper, 5 öppna förskolor, en allmän förskola samt två familjedaghem med sammanlagt 10 barn. I en ständigt växande stadsdel som Hägersten-Liljeholmen förändras antalet förskolor och barngrupper under året.

Vid årets slut fanns det, enligt stadsdelens egen mätning 15,7 barn per barngrupp (avdelning) och 5,2 barn/årsarbetare. Antal barn per grupp har minskat något jämfört med föregående år. En liten ökning av antal barn per personal har skett sedan året innan då det fanns 5,11 barn/årsarbetare.

- Totalt antal anställda årsarbetare (Pedagogisk personal) inklusive resurspersonal 922,7
- Totalt antal anställda årsarbetare (Pedagogisk personal) exklusive resurspersonal 820,5
- Andel förskollärare är 36,7 % av den pedagogiska personalen exklusive resurspersonal.
- Om resurspersonalen inkluderas är andelen förskollärare 33,5 %
- Andelen manliga förskollärare uppgår till 2,8 av totalt anställda pedagoger.

Förändring av antalet invånare i åldersgrupperna 1-5 år 2012-2021

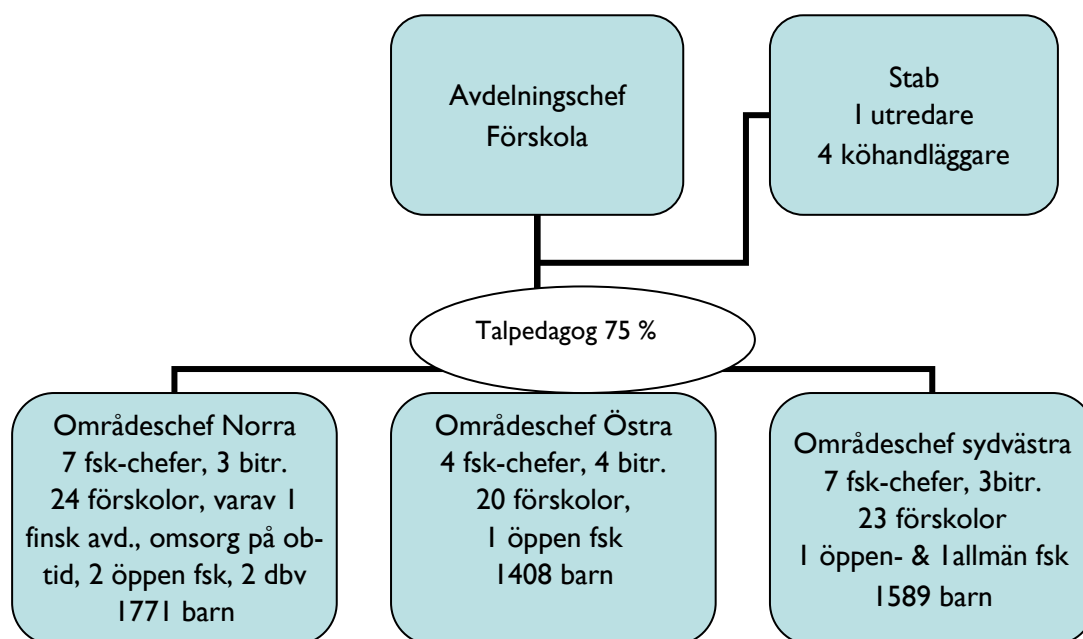

Organisation - områdesindelning

Förskoleavdelningen leds av en avdelningschef som har det yttersta ansvaret för förskolans verksamhet. Förskoleavdelningen har som övergripande stöd en stab som under det gångna året bestått av fyra köhandläggare och en utredare.

Förskoleenheterna är indelade i tre stadsdelsövergripande förskoleområden, Norra, Sydvästra och Östra. Varje område är en ekonomisk resultatenhet och leds av en områdeschef.

Områdeschefen har det övergripande ansvaret för ekonomi, personal och arbetsmiljö inom sitt respektive område.

Stadsdelens 67 förskolor är indelade i 18 förskoleenheter, som leds av en förskolechef med ansvar för - personal - budget - verksamhets - och arbetsmiljöfrågor inom respektive enhet. Förskolecheferna har ansvarat för det pedagogiska ledarskapet och varit en garant för ett kvalitetsarbete, som fört utvecklingen i områdets förskolor framåt, enligt läroplanen för förskolan. Det har inneburit ett strategiskt och systematiskt kvalitetsarbete, med ansvar för att verksamheten kontinuerligt följs upp, utvärderats och utifrån resultaten vidareutvecklats. Tio av 18 förskolechefer har en biträdande förskolechef vilket har gett en större möjlighet att frigöra tid. Förskolecheferna har på så sätt kunnat vara en mer tillgänglig, närvarande chef och pedagogisk ledare.

Underlag, källor och kvalitetsarbetets genomförande

Enligt skollagen ska det systematiska kvalitetsarbetet inriktas mot att uppfylla de nationella målen för utbildningen. Kravet innebär att huvudmän, förskole- och skolenheter systematiskt och kontinuerligt ska följa upp verksamheten, analysera resultaten i förhållande till de nationella målen och utifrån det planera och utveckla verksamheten.

Systematiskt kvalitetssystem i Hägersten-Liljeholmens förskolor

Läroplansmål och kommunfullmäktiges mål och riktlinjer från årets budget bildar underlag till stadsdelsnämndens mål för verksamhetsområdet förskolor.

Nämndmålen styr enheternas och förskolornas arbete och uppföljning av årets verksamhet.

Varje förskolechef skriver sina förväntade resultat för åtaganden i sina arbetsplaner.

Analys och bedömning av måluppfyllelse samt förslag till utveckling sammanställs i samband med T2 och kvalitetsredovisning i september/oktober. Detta ger i sin tur underlag till förslag om nya mål och utvecklingsområden till nästkommande verksamhetsplan för respektive verksamhetsnivå (nämnd, förskola).

Dialog om nämndmål, åtaganden för förskolan samt förväntade resultat pågår under oktober, november och till viss del i december.

Fastställande av nya mål, utvecklingsområden och uppföljningsplaner görs bland annat utifrån de analyser och förslag som framkommit vid utvärdering.

Underlag för årets uppföljning och utvärdering är

- **Stadens webbaserade kvalitetsindikator (WKI) för förskolan** – ett självvärderingsmaterial utifrån läroplanen. Efter analys och bedömning beskrivs styrkor och utvecklingsområden samt förslag till utveckling utifrån självvärderingen
- Den årliga **brukarundersökningen** hos vårdnadshavare i förskolan. Vilken analys har gjorts av resultaten från brukarundersökningen och vilka styrkor och utvecklingsområden har identifierats?
- Uppföljning av förskolorna **likabehandlingsplaner** och deras redovisningar av hur de kartlägger barngruppernas behov. På vilket sätt har de arbetat för att förskolan ska bidra till likvärdighet samt bredda barnens lekmönster och intressen.
- **Samtliga indikatorer** som fastställts för förskolan
- Uppföljningsfrågor har fastställts i början av året för att ge gemensamt fokus på några utvärderingsområden i kvalitetsredovisningen.
- Uppföljningsdialoger mellan förskoleavdelningens och enheterna kring resultat, analys och bedömning av förskolornas uppföljningar liksom vilka styrkor och utvecklingsområden som har identifierats. Resultat från Skolinspektion besök i stadsdelen
- Förskolornas egna underlag, observationer, pedagogisk dokumentation, utvärderingsprotokoll, sammanställning av utvecklingssamtal med mera.

Gemensamma stadsdelsövergripande utvecklingsområden och insatser 2016

Utifrån föregående års analys och bedömning identifierade följande utvecklingsområden

- Förskolan utvecklar den goda arbetsplatsen, som kan rekrytera, och behålla kompetenta medarbetare. Särskilt viktigt att knyta kontakter med studenter och lärosäten. Utbilda handledare för att kunna ta emot fler studenter i verksamheten på ett professionellt sätt. Utbyta erfarenheter med lärosätena så att studenternas utbildning matchar verklighetens behov.
- IKT och "Skolplattformen".
- Förskolans arbete med kvalitetsindikatorn en för grund förskolans utvecklingsarbete
- Förskolans arbete för att bli kemikaliesmart
- Förskolans plan och insatser för att barnen ska få pröva och möta olika former av kultur

Avdelningsgemensamma insatser för utveckling

- Skolplattformen. Planering, organisering och uppstart för digital utveckling och utbildning i gemensamma verktyget Skolplattformen- som pilotstadsdel. Att integrera förskolans arbete med det nya digitala verktyget.
- Dialoger kring de gemensamma utvecklingsområdets områdena, samt pedagogiska miljöer och likvärdighet
- Månadsmöten för förskolans ledning med information, föreläsare och/eller diskussioner på för avdelningen väsentliga teman
- Nätverk för specialpedagoger
- Utveckla samverkan med utbildningsanstalter – Övningsförskola, Pedagogcollege
- Handledarutbildning - VFU-bra mottagande, introduktion och fler studenter
- Översyn av gemensamma riktlinjer för språk samt rutiner vid anmälan om kränkning
- Samverkan med biblioteken kring lässatsning - Permanenta läsprojektet

Analys och bedömning av de gemensamma insatserna.

Skolplattform

Staden introducerade ett nytt digitalt verktyg "Skolplattformen" för alla skolformer där stadsdelsförvaltningen utsågs att vara piloter för utbildning och genomförande. Verktygen skulle vara en plattform för kommunikation och dokumentation som alla medarbetare och brukare behöver lära sig. Stora satsningar och resurser har lagts på att organisera för att samtlig personal skulle delta. Detta var det prioriterade utvecklingsområdet och satsningen för året. Inga andra större utbildningsinsatser kunde därför genomföras. Då det digitala verktyget visade sig inte hålla måttet och en ny upphandling i stadens måste påbörjas, lades utbildning ned - precis innan det stora genomförandet.

Många medarbetare har sett fram emot att få ett bra digitalt verktyg för dokumentation av förskolans arbete och barnens läroprocesser samt för att utveckla kommunikationen och samverkan med föräldrarna. Verktyget skulle även bidra till att skapa samsyn mellan olika delar och funktioner inom organisationen.

Pedagogisk dokumentation och samsyn har varit ett utvecklingsområde för de flesta förskolorna under året och även nästkommande år. Det är problematiskt att det inte finns

gemensamt digitalt stöd för arbetet. En del av utvecklingsarbetet tappar styrning. Det har till viss del också påverkat förskolornas utvärdering i WKI-kring förskolans digitala arbete. Årets skattning har ett lägre genomsnitt än föregående år. Då staden vill ha ett gemensamt systemför förskolorna avråds enheterna från att hitta egna digitala lösningar. Situationen är inte tillfredställande. Under kommande år ska förskoleenheterna ta ställning till vilka nya digitala plattformar de ska satsa på, vilket i sig är komplext. Det blir svårare då man inte har så stor erfarenhet av hur man kan använda digitala verktyg i verksamheten. En del kompetent stöd kommer att behövas inför förskolechefernas val och införskaffande av ny digital utrustning för förskolan.

Uppföljningsdialoger

Uppföljningsdialogerna har bidragit till tydliggöra utvecklingsområden och syftet med gemensamma satsningar samtidigt som förskolorna får berätta om sitt arbete, förmedla vilka frågor de brottas med. Merparten av dialogerna har hållits under våren. Årets dialoger har haft fokus på stadsdelens gemensamma utvecklingsområden för förskolan samt den pedagogiska miljön på förskolan. Hur tänker man om förskolans miljö och material? Vad bidrar till att utmana barnen och skapa likvärdig förskola.

Dialogerna ger värdefulla möten som bidrar till gemensam fokus och reflektioner. Det är ett mycket bra komplement till skrivna dokument, kanske kan det till och med ersätta en del skriftliga rapporter.

Månadsmöten

Till månadsmöten har inbjudits föreläsare som på olika sätt bidragit till att tydliggöra eller fördjupa kunskap inom något aktuellt område. Mötena är i första hand avsedda för förskolechefer men vid flera tillfällen inbjuds även biträdande chefer och andra berörda nyckelpersoner. En annan viktig funktion med mötena är att sprida erfarenheter och kunskande mellan enheterna. Delar av innehåll:

- Stadsdelens övningsförskolor
- Information om ny upphandling av IT
- Introduktion av Skolplattformens startsida
- Utbildning i kemikaliesmart förskola
- Biblioteken informerar om läsprogrammens fortsättning
- Barnombudsmannens arbete, FN:s konvention om barnets rättigheter
- Förskolornas självvärdering- WKI- webbaserad kvalitetsindikator. Gruppdiskussioner om vilken analys som enheterna gjort och vad vi gör med resultaten.
- Temadag- juridik i förskolan
- Mat och måltider i förskolan. Reviderade riktlinjer för kost och matsedel.

Under en period har förskolechefer träffats enbart inom sina områdesgrupper. Månadsmöten infördes igen då behov av att ses gemensamma hela gruppen förskolechefer har uttryckts, samtidigt som avdelningschefen saknad sådant gemensamt forum. Det är många intressen och krav som behöver uppmärksammas av förskolans ledning. Det är viktigt att det också finns forum för reflektion och stöd för detta. Att hitta en balans mellan aktuell information, fördjupning och att få tänka och reflektera gemensamt är viktigt. Forumets form och innehåll behöver ständigt utvecklas och anpassas efter målgruppens behov och för att skapa delaktighet.

Nätverk för specialpedagoger

Nätverket har bland annat till syfte att identifiera verksamheternas behov av utveckling och kompetensinsatser inom specialpedagogiska området. Under året har specialpedagoger haft

utbildning för personal i lågaffektivt bemötande för barn med problemskapande beteende samt utbildning för resurspersoner som arbetar med barn i behov av särskilt stöd.

Utveckla samverkan med utbildningsanstalter – Övningsförskola, Pedagogcollege, handledarutbildning

En av de största utmaningarna som förskolan står inför är att behålla och rekrytera kompetent personal. En bra introduktion för studenter och personal är en komponent som gör stadsdelens förskolor attraktiva. Att få många studenter som gör praktik inom stadsdelens förskolor ökar sannolikheten för att de väljer att fortsätta arbeta här om det varit en positiv upplevelse. Satsning på handledarutbildning gör att många förskolor har goda förutsättningar för att ta emot nya studenter.

Stadsdelsnämnden har ansökt och erhållit försöksprojekt som övningsförskola under två år för att utveckla samarbetet med Stockholms Universitet kring den verksamhetsförlagda utbildningen och själva lärarutbildningen. Tre förskolor i stadsdelen har utsetts till övningsförskolor, där utvecklingsarbete och ökat mottagande av antalet studenter sker. Erfarenheter av arbetet sprids vidare inom stadsdelens övriga förskolor.

- Gemensam handlingsplan för mottagande av studenter på övningsförskola” är väldigt bra stöd för handledare och ökar likvärdigheten oavsett vilken av förskolorna studenten är på
- utarbetat och utvecklat våra studentseminarier som vi erbjuder våra studenter i grupp utifrån vilken termin och vilken VFU-kurs som är aktuell. Förskolans pedagogiska ledare är möjliggörare av meningsfulla seminarier och att studenter kan delta i pedagogiska nätverk med olika innehåll.
- handledare träffas i ett nätverk och diskuterar aktuella frågor eller deltar i professionsutvecklande seminarium ordnat av SU, t.ex. den tregradiga bedömningsmodellen.

Utveckling av gymnasieutbildning med pedagogisk inriktning, utbildning av barnskötare – Pedagogcollege.

Stockholm stad behöver fler välutbildade barnskötare. Det behövs en attraktiv utbildning som även möjliggör för påbyggnad och försatta studier. Förvaltningen ingår i en arbetsgrupp tillsammans med tre andra stadsdelar, Utbildningsförvaltningen och Midsommarkransens gymnasium för att verka för en attraktiv utbildning för barnskötare, stärka utbildningens kvalitet och utbilda arbetskraft som motsvarar branschen krav.

De samlade insatserna för att möjliggöra rekrytering av kompetenta medarbetare har samtidigt bidragit till att spegla befintliga pedagogers arbete och stimulera de pedagogiska diskussionerna och innehållet i verksamheten. Det har även bidragit till att visa på framgångsfaktorer för att utveckla den verksamhetsförlagda utbildningen som sedan kan spridas vidare inom organisationen.

Samverkan med biblioteken kring lässatsning

Förvaltningen har kontinuerliga samordningsmöten med biblioteken kring lässatsning för förskolan där insatser utvärderas och mål och inriktning för det lokala arbetet uppdateras. De lokala biblioteken bjuder in förskolorna till bokaktiviteter och kulturträffar vilket är uppskattat och en mycket viktig del i de kulturmöten som barnen erbjuds.

Översyn av gemensamma riktlinjer språk och kränkningar

Skolinspektionen har genomfört tillsyn av Stockholms kommun under våren 2016. Tillsynen visade att det i Hägersten-Liljeholmen fanns brister vad gäller systematisk uppföljning av arbetet med att ge samtliga barn med annat modersmål möjlighet att utveckla både det svenska språket och barnets modersmål. Likaså påtalar tillsynen brister i hur huvudmannen har informerats om anmälda kränkningar. Rutiner och arbetssätt har uppdaterats för att leva upp till Skolinspektionens förväntningar. Insatser har gjorts för att de nya rutinerna ska bli kända och användas inom stadsdelens förskoleverksamheter. Skolinspektionen har följt upp stadsdelens insatser och meddelar att de är nöjda med åtgärderna.

Stockholms stads satsningar för förskolan

Utbildningsförvaltningens förskoleavdelning samordnar nätverk, gemensamma frågor, utbildningar och fördelar vikarieersättning för en del vidarutbildningar.

Det är värdefulla insatser som bidrar tillsamsyn och utveckling på olika nivåer inom organisationen. Några av resultaten är att

- Förskolans medarbetare erbjuds pedagogisk grund- eller vidareutbildning. Cirka 30 barnskötare studerar till förskollärare och 4 till barnskötare som möjliggörs med stöd av vikarieersättning då medarbetaren är på skola en dag per vecka.
- Fördjupad språkutbildning för pedagoger
- Kulturseminarium för kulturombud och pedagoger
- Seminarier om IT och digitala verktyg

Förskolornas arbete utifrån läroplan och styrdokument

Normer och värden (läroplan)

Förskolan främjar barnens förståelse för grundläggande demokratiska värden

Förskolorna kartlägger barngruppens behov

Det finns en gemensam strategi och policy för stadsdelsförvaltningens förskolor hur man ska arbeta mot diskriminering och kränkande behandling. Förskolorna i Hägersten-Liljeholmen arbetar aktivt för att förskolan ska vara en plats fri från diskriminering, trakasserier och kränkande behandling. Respektive förskola har en plan mot diskriminering och kränkande behandling/Likabehandlingsplan som beskriver arbetet med att förebygga, förhindra och hur man ska agera när något händer. Planen uppdateras varje år. För att samtliga signaler om kränkande behandling ska komma till huvudmannens kännedom har rutinerna uppdaterats och förtydligats. En åtgärd som vidtogs efter synpunkter från Skolinspektionen. Alla förskolor redovisar någon form av rutin för att identifiera barngruppens behov. Allt fler gör mer systematiska kartläggningar för att identifiera barngruppens behov och använda för sin planering av verksamheten. Likabehandlingsplaner utvecklas.

Bedömning och analys

Utifrån rapporter och platsbesök görs bedömningen att förskolorna arbete med normer och värden utifrån läroplanen och nämndens mål sker på ett sätt som är mer än grundläggande, i många fall utvecklat och väl utvecklat.

Utveckling och lärande (läroplan)

Förskolan ger barnen utmaningar som stimulerar lusten att erövra nya erfarenheter, kunskaper och färdigheter

Förskolorna gör en självvärdering, gemensam för staden, där personalen bedömer hur väl de arbetar i enlighet med läroplanens mål om utveckling och lärande för förskolan. De graderar sitt arbete utifrån frågeställningar inom nedan fem områden. Gradering är

Otillräcklig 1	Bristfällig 2	Grundläggande 3	Utvecklad 4	Heltäckande 5
-------------------	------------------	--------------------	----------------	------------------

Vanligen görs självvärderingen under våren och ligger sedan till grund för förskolans utvecklingsarbete. Förskolor och arbetslag utformar handlingsplaner på vilka åtgärder de behöver vidta utifrån resultatet. WKI har utvecklat ett digitalt stöd för att skriva sådana konkreta handlingsplaner.

Område	Nivå genomsnitt 2016 (2015)	Nivå variationer 2016 (2015)
Pedagogisk miljö och material	3,2 (3,47)	1-5 (2- 4,4)
Skapande verksamhet och olika uttrycksformer	3,3 (3,41)	1-5 (3-4,2)
Barns språkliga och kommunikativa utveckling	3,2 (3,77)	2-5 (3-4,3)
Barns matematiska utveckling	3,1 (3,56)	1-5 (3-4,1)
Naturvetenskap och teknik	3,2 (3,56)	1-5 (2-4,3)
Snittvärde	3,2 (3,55)	

Totalt har 256 arbetslag bedömt sitt arbete i WKI, merparten av förskolans medarbetare. Resultatet av bedömningen skiljer sig från föregående år dels vad gäller spridning men även det genomsnittliga resultatet. Snitt värdet för året är 3,2 för 2015 var snittvärdet 3,55. I år finns för första gången enstaka arbetslag som bedömer sig inom lägsta området.

Bedömning och analys

Introduktion av och dialog kring verktygets användning och nytta har bidragit till att göra verktyget känt. Den nya utformningen i en digital version har bidragit till att göra utvärderingsarbetet strukturerat och förtydligat vad arbetslaget behöver utveckla.

Årets självvärdering har utvecklats och integrerat nya krav, bland annat kring barnrättsperspektiv. Det gör att flera omdömen kring det egna arbetet har skattats lägre än tidigare. Ökad kunskap och medvetenhet bidrar också till insikt om utvecklingsmöjligheter och högre grad av självkritik. Insikten om och hur IT kan integreras och användas i undervisning och lärande har ökat samtidigt som stadens digitala ”lyft” blev uppskjuten, kan också ha bidragit till sänkt värdering. Många förskolor och arbetslag i stadsdelen lever också i ständig förändring. Det kan vara för att hela eller delar av förskolan flyttar, evakueras, startar nytt men det kan även bero på rörligheten bland barnen. Det gör att verksamheten nästan ständigt befinner sig i en gruppdynamisk fas av ny grupp, där det grundläggande arbete på förskolan får starta om med struktur, normer och värderingar. Utvecklingsarbete kan då heller naturligt inte ta några stora steg.

Det finns anledning att följa hur arbetslagens handlingsplaner utformas utifrån WKI och vilket genomslag det får för deras arbete i barngruppen.

Varje barn får under sin förskoleperiod möta och själv prova olika former av kultur

Förskolan utformar en plan för vad ett barn bör få erfarenhet av och pröva under sin förskoleperiod vad gäller kultur och skapande. Barn i förskolan ska garanteras minst en professionell kulturupplevelse per termin

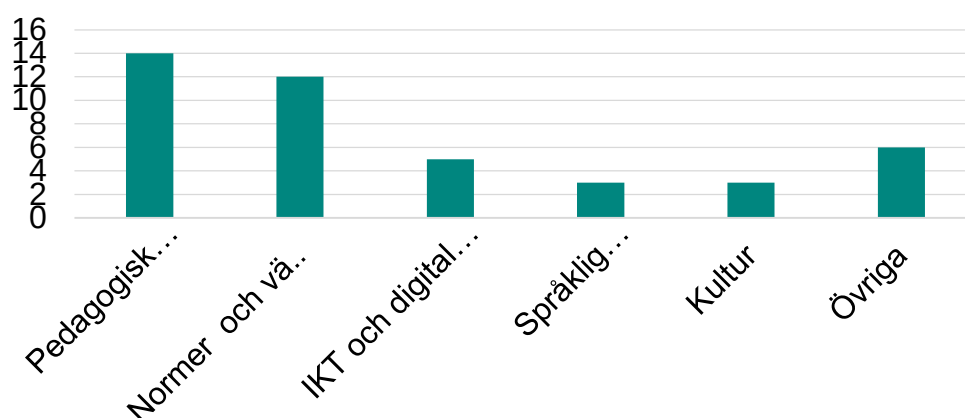
Bedömning och analys

Förskolorna berättar vid besök och i rapporter om att de använder olika estetiska uttryck i den dagliga verksamheten. I de olika projekten skapar barn med färg, form, IT, läser böcker och spelar teater. Stora ansträngningar görs också för att barnen ska få ta del av ett professionellt kulturmöte per termin. Det finns svårigheter i att erbjuda alla barn professionella kulturmöten av olika karaktär i den omfattning som önskas av vårdnadshavare och som påbjuds i styrdokument. Resurserna för ändamålet är begränsade. Det finns knappt någon offentlig lokal i närområdet där föreställningar kan arrangeras (dans, teater, musik etc.). Bemanningen är en begränsning när man ska på utflykt. I en begränsad ekonomi prioriteras de äldre barnens professionella kulturmöten utanför förskolan. De yngsta får ta del av det som förskolans personal erbjuder. Det är svårt att påvisa om alla barn har fått ta del av professionella kulturmöten och i vilken omfattning. För att ge stöd i arbetet med att erbjuda kulturmöten uppmanas förskolorna att göra en plan för arbetet, utse kulturombud samt dokumentera barnens deltagande i kulturaktiviteter. Planer och systematik kan utvecklas.

Förskolornas egna föreslagna utvecklingsområden utifrån sina analyser och bedömningar

1. **Pedagogisk dokumentation** och arbetssätt kopplat till detta såsom utforskande arbetssätt
2. **Normer och värden** där normkritik, likvärdighet, barnkonvention och mänskliga rättigheter nämns. (inräknat likvärdig pedagogisk miljö och stärka gruppens gemenskap)
3. **IKT och digital kompetens**
4. **Språklig medvetenhet**
5. **Kultur**
6. **Övriga**

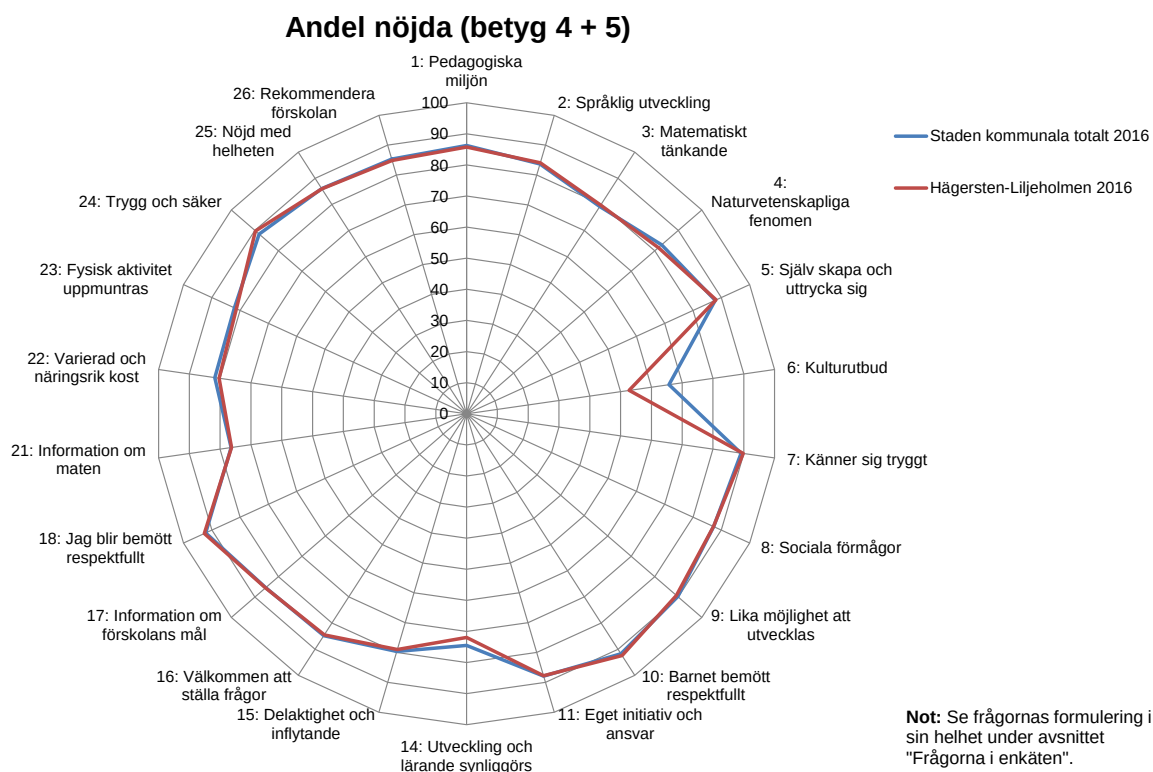
Förskolornas föreslagna utvecklingsområden

Förskola och hem

Förskolan erbjuder föräldrarna goda möjligheter till samverkan

Brukarundersökning genomförs på förskolor under våren. Resultatet presenteras för förskolorna och används vid utvärderingar i slutet av terminen. Dialoger förs sedan med föräldrarna om förskolans resultat och förslag till utveckling. Årets undersökning visar att föräldrarna i stadsdelen blir allt nöjdare inom alla frågeområden. Andelen nöjda föräldrar har ökat år från år. Stadsdelen resultat ligger nära medeltalen för staden resultat som helhet

Bedömning och analys

Föräldrarnas nöjdhet ökar, trots att många förskolor haft stora utmaningar. Förskolorna har lyckats erbjuda trygg och säker verksamhet, där barnen får lära och utvecklas i enlighet med de mål som finns i läroplan. Barn och föräldrar bemöts väl och känner sig delaktiga. Utifrån brukarundersökningens resultat bedömer nämnden att förskolans personal har gjort ett mycket gott arbete.

Inkomna synpunkter, klagomål, kränkningar

Förskolorna har hanterat de flesta synpunkter, klagomål och förslag, främst på respektive enhet för att snabbt åtgärdat eventuella brister. Det är viktigt att frågor som berör förskolorna hanterats lokalt inom enheten. På så sätt har eventuella fel och brister kunnat hanteras snabbt och rutiner justerats. Skriftliga synpunkter diarieförs. Nya rutiner för anmälning om kränkningar har utformats och saredovisas.

Totalt har 39 ärenden diarieförts som synpunkt/klagomål varav fyra ärenden har utretts som kränkning. Hittills har ingen kränkning kunnat konstateras. Tretton ärenden har gällt synpunkter på verksamheten, två förändringar av verksamhet, två har gällt information, trygghet och miljö samt ett livsmedel. De övriga ärendena är synpunkter och frågor av det

slag som förskoleverksamheten inte rår över såsom statsbidrag för minskade barngrupper, gångväg och tillsättande av tjänst. Ett par har haft synpunkter på beslut om ändrade regler för närvaro på förskolan, det vill säga barn till föräldralediga har rätt till heltid på förskolan och hur det påverkar förskolans kvalitet.

Förskolornas förslag till förvaltningen

- Fortsatt satsning på vidareutbildning för barnskötare till förskollärare.
- En gemensam satsning på IKT, då inte Skolplattformen blev aktuell i våra verksamheter. Förskolan står idag utan ett digitalt verktyg att dokumentera verksamheten.
- Att skapa stadsdelssammanhang (pedagogiskt forum) för de pedagoger och arbetslag som frivilligt vill utmanas och komma djupare in i enskilda och gemensamma reflektioner. För att möjliggöra nivå 5 i kvalitetsindikatorn.
- Att det i det här pedagogiska forumet ska ingå pedagogiska handledare, specialpedagoger, förskolechefer och eventuellt forskare knutna till universitetet.
- Fortsätta ha gemensamma föreläsare, flera exempel har lämnats.

Stadsdelsnämndens analys och bedömning av kvalitén

Utifrån redovisade dokumentationer och dialoger bedömer stadsdelsnämnden att de kommunala förskolorna bedriver en säker och trygg verksamhet där läroplanens avsikter genomsyrar verksamheten. Det finns goda rutiner och arbetssätt för att upprätthålla en verksamhet med god kvalitet i enlighet med styrdokument. Barnen erbjuds en innehållsrik verksamhet med miljöer som inbjuder till lusten att leka och lära i samspel med andra. Ett aktivt arbete sker för att motverka kränkningar. Av inkomna ärenden som anmälts till Skolinspektionen har inget fastställts som kränkning. Det finns variationer i förskolornas kvalitet och likvärdighet, verksamheten bedöms som helhet vara av god kvalitet. När brist finns eller uppstår vidtas ett aktivt arbete för att motverka felet. Medvetenheten om läroplanens innehåll och vad barnen bör få ta del av och vara med om under sin förskoletid är hög bland förskolans ledning och hos huvuddelen av personalen. Medarbetarnas kunskande och skicklighet är en avgörande faktor för verksamhetens kvalitet. Samtal och reflektioner bidrar till att medarbetarna fokuserar på de väsentliga uppgifterna. Fortbildning ökar förståelsen för uppdraget och utförandet av arbetet. Nätverk har visat sig vara ett bra verktyg för både reflektion och fortbildning.

Det är många faktorer som samspelar och påverkar verksamheten. Det är därför av stor vikt att kartlägga fakta som stöd för bedömningar som påverkar verksamheten. Det kan vara barnens intressen, närvarotid, faktisk bemanning.

Föräldrarna har visat sig vara allt nöjdare inom samtliga frågeområden trots att avdelningen haft stora utmaningar med att erbjuda platser där föräldrarna helst önskar. Inom ett område, kultur, är föräldrarna påtagligt mindre nöjda inom Stockholms stad som helhet. Det saknas publika lokaler inom stadsdelen nära förskolorna och det förhindrar att fler barn inte kan erbjudas professionella kulturmöten av olika karaktär i den omfattning som är önskvärt.

Stadsdelsnämnden kan även konstatera att förskolorna målmedvetet arbetar mot att bli kemikaliesmarta ger resultat. Intresset är stort för att byta ut leksaker och inventarier till kemikaliesmartare alternativ. Det centrala ekonomiska bidraget till detta arbete är välkommet och nödvändigt.

Stadsdelsnämndens satsningar på kompetensutveckling, samverkan med läroanstalter och handledarutbildning har på flera sätt bidragit till kvalitetsutveckling för såväl enskilda medarbetare och studenter som för verksamheten och det barnen får ta del av. Ett fortsatt samarbete och satsning på kompetensutveckling är nödvändig för att bevara och utveckla kvaliteten och verksamheten i en växande stadsdel.

En annan faktor som kommer att påverka verksamheten är den digitala utvecklingen och stadsdelens förmåga att stödja arbetet med it.

Omvärdsbevakning och annat som påverkar förskolans arbete och utveckling

- Utveckling och förståelse för begreppet undervisning i förskolan – Skolinspektionens rapport visar på att det "finns en stor otydlighet vad det gäller förskollärares uttalade ansvar för undervisningen och pedagogiska uppdraget".
- Möjligheten att rekrytera och bemanna förskolorna såväl längre som kortare tid.
- Eventuell utökad närvaro på förskolan på grund av justering av regler eller förändrade beteenden.
- Uppdatering av läroplan eller andra styrdokument
- Den digitala utvecklingen
- Akuta händelser som påverkar förskolans resurser; händelser i lokaler, oroliga föräldrar andra krissituationer.

Utvecklingsområden på stadsdelsnämnds nivå

1. Utveckla lärandet och reflektion inom organisationen så att kunskap och information sprids och tas tillvara på ett fruktbart sätt. (Mötesformer, nätverk, dialoger, VFU)
2. IT- strategi och stöd
3. Kompetensutveckling (grundutbildning och fortbildning för barnskötare, samverkan med lärosäten och Midsommarkransens gymnasium, språk, kultur, mat och måltider, undervisning i förskolan, utifrån handlingsplaner i WKI))

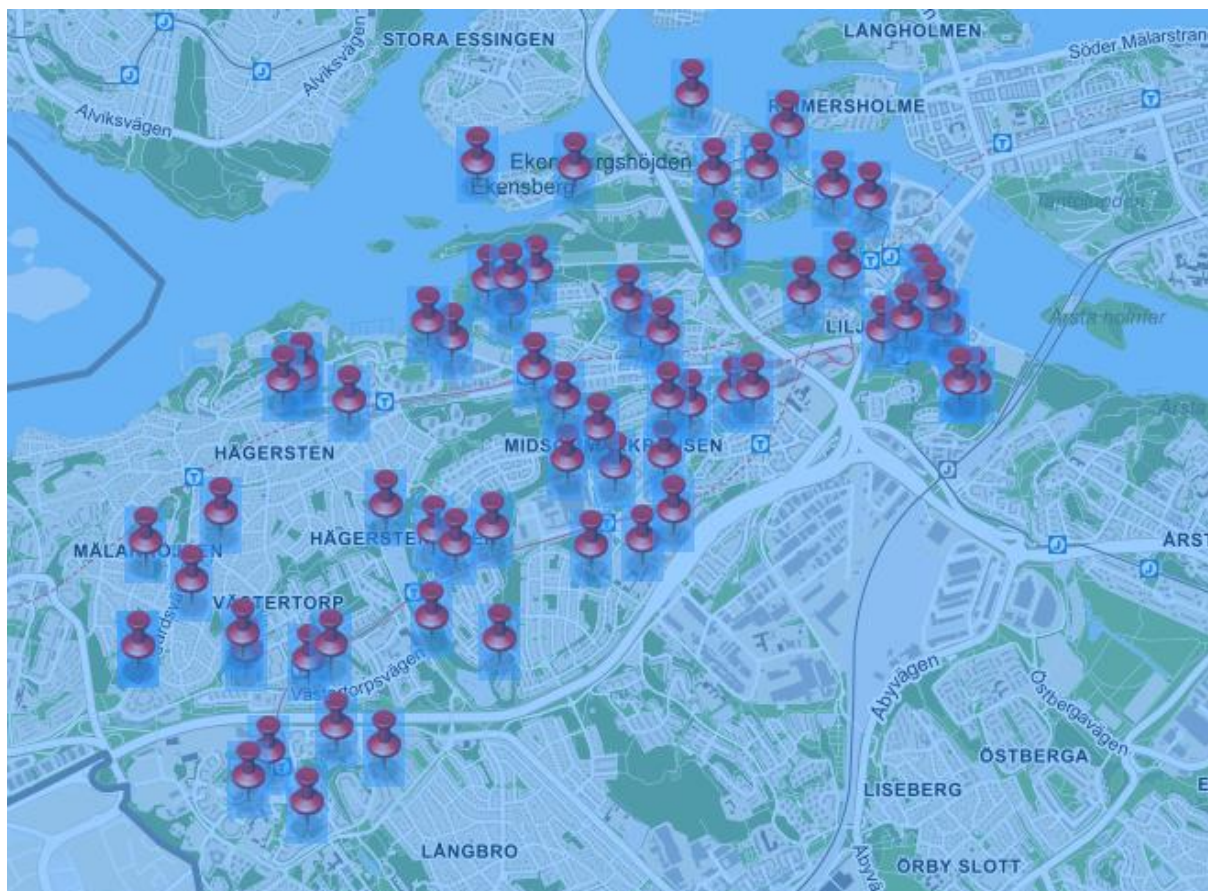
Förslag till kommunfullmäktige 2018

- Utveckla IT-stödet till förskolan
- Översyn av publika lokaler så att det finns möjlighet att arrangera kulturprogram för barn nära förskolor och skolor.
- Kulturstöd till Kulan (för förskolan) i likhet med det som skolan har för gemensam fortbildning och vägledning.

Bilagor

1. Utvärderingsfrågor 2016
2. Förskoledialoger - Verksamhetsbesöken i förskolorna 2016 – frågor

Placering av Hägersten-Liljeholmens förskolor 2016

Bilaga 1. Utvärderingsfrågor 2016

1. Förskolan främjar barnens förståelse för grundläggande demokratiska värden **Förskolorna kartlägger barngruppernas behov**

- Vilka metoder används för att kartlägga barngruppens behov? När görs det?
- Hur har man arbetat för att förskolan ska **bidra till likvärdighet samt breddar barnens lekmönster och intressen.**
- Hur har metoderna fungerat? Resultat? Analys? Forsatt arbete?

2. Förskolan **ger barnen utmaningar som stimulerar lusten att erövra nya erfarenheter, kunskaper och färdigheter**

- Vilka styrkor och utvecklingsområden har ni sett att förskolan har (självvärderingen - WKI)
- Vilka åtgärder/ vilken handlingsplan finns utifrån självvärderingen/ analysen av ert arbete.

3. Förskolan **erbjuder föräldrarna goda möjligheter till samverkan**

- Vad har man fokuserat på i samverkan med föräldrarna? Någon särskild insats/ kommunikation (vad och hur)?
- Hur blev det (resultat)?
- Vill man ändra på något- i så fall vad och varför.

4. **Barnen får under sin förskoleperiod möta och själv prova olika former av kultur**

Förskolan utformar en plan för vad barn bör få erfarenhet av och pröva under sin förskoleperiod vad gäller kultur och skapande.

KFs mål: Barn i förskolan ska garanteras minst en professionell kulturupplevelse per termin.

- Finns det en plan för vad barn bör få erfarenhet av och pröva under sin förskoleperiod vad gäller kultur och skapande?
- I vilken utsträckning har barnen fått 2 professionella kulturupplevelser/år. (Hur många av totala antalet barn har fått och vad?)
- Hur arbetar förskolan med böcker och läsning
- Vad har fungerat bra och varför. Vad vill man utveckla?
- Kostnad för kulturinsatser- vad har kulturpengen (51 kr används till)

5. **Förskolans egna mål och åtaganden**

Resultat, analys och förslag till utveckling

Kan de egna målen och förväntade resultaten som förskolan satt upp integreras i det som nämnden vill veta?

Vill förskolorna själva utvärdera något särskilt eller någon särskild aspekt? (Projektarbete, barnens delaktighet, pedagogisk dokumentation, pedagogiska miljöer, likvärdighet)

Bilaga 2. Förskoledialoger - Verksamhetsbesöken i förskolorna 2016

Dialogernas innehåll vid verksamhetsbesöken kommer att vara fokuserade kring de prioriterade utvecklingsområdena som förskoleavdelningen beslutat för 2016.

Prioriteringen är gjort utifrån analys baserad på förskolornas redovisade resultat 2015, politiska prioriteringar och uppföljningar.

Utvecklingsområden 2016

Stadsdelens förskolor och organisation har framförallt fem stora utvecklingsområden nästkommande åren.

- Att utveckla den goda arbetsplatsen, som kan rekrytera, och behålla kompetenta medarbetare. En del av detta är utveckla organisationen för VFU och genom ökat samarbete med Stockholms universitet. Stadsdelen har tre förskolor som utsetts till övningsförskolor, där utvecklingsarbete och ökat mottagande av studenter kommer att ske. Erfarenheter av arbetet sprids vidare inom stadsdelens övriga förskolor. Årets satsning på handledarutbildning gör att många förskolor har goda förutsättningar för att ta emot nya studenter.
- IKT och ”Skolplattformen”. Att integrera förskolans arbete med det nya digitala verktyget. De områden som stadsdelens förskolor främst ska integrera i Skolplattformen är att:
 - utveckla kommunikationen och samverkan med föräldrarna (startsidan i Skolplattformen)
 - utveckla, förtydliga och förenkla pedagogiska dokumentationen (pedagogiska verktyg i Skolplattformen)
 - använda verktyget för att skapa samsyn mellan olika delar och funktioner inom organisationen.
- Att utveckla den kemikaliesmarta förskolan.
- Att utveckla användningen av självvärderingsverktyget ”Kvalitetsindikatorn”
- Kultur

Möjliga frågor

Introduktion för nya medarbetare och praktiserande studenter

Finns rutiner och planer för nyanställda – om så hur ser de ut? Arbetar ni med mentorskap?

Vad mer önskar de av en god introduktion? Hinder och möjligheter.

Vem är VFU samordnare? Hur många handledare finns? Utbildning?

Önskemål och synpunkter kring VFU.

(Introduktion barn och föräldrar Finns rutiner? Vilken modell används?)

Indikatorn - Likvärdighet – pedagogisk miljö

- Vilka var årets resultat i kvalitetsindikatorn. Er analys av resultaten?
- Styrkor, utvecklingsområden, skillnader, likheter.

- Hur arbetar ni vidare/ handlingsplan?
- Hur ser planen ut för arbetet med indikator 2016? Introduktion, organisation, tidplan, vem är superanvändare.

	otillräcklig	bristfällig	grundläggande	utvecklad	heltäckande
Pedagogisk miljö och material					
Skapande och olika uttrycksformer					
Barns språkliga och kommunikativa utveckling					
Barns matematiska utveckling					
Barns matematiska utveckling					

Kemikaliesmart förskola

Stockholm stad har tagit fram en vägledning som stöd för förskolornas arbete att vara kemikaliesmarta. Det handlar om att minska barns exponering av kemikalier.

En kemikaliesmart förskola är en förskola där personalen har hög medvetandenivå om skadliga kemikalier i barns vardag och hur man undviker dem. En förskola som gör bra och medvetna val vid inköp, gör ständiga förbättringar och har långsiktiga planer.

Vägledningen består av tre delar:

1. Bakgrund, här finns information om ämnen med skadliga egenskaper och varför de ska undvikas.
2. Lista med 22 åtgärder för att minska exponeringen för skadliga ämnen.
3. Mall till handlingsplan som varje huvudman kan anpassa till sin egen verksamhet och sina förutsättningar.

- Känner ni till vägledningen? Har någon gått på utbildning/information?
- Har ni arbetat med den? Har ni en plan för arbetet? Någon ansvarig utsedd?
- Hur långt har de kommit på lista 1? Hur tänker man och arbetar med nivå 2 och 3?

Kultur

Hur ser förskolans kulturplan ut?

Hur kan man göra möjligt för barnen att möta professionella yrkesutövare två gånger per år?

Dagens besök

Vad fick ni ut av dagens dialog?

Vad skulle du mer önska?